

กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

กมลวรรณ ลิ้มเจษฎาพงษ์, จริญญา ธรรมโชโต และ สมิตร์ชาติ พุ่มมา

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 94000

tuck.kamonwan@gmail.com

บทคัดย่อ

การดำเนินชีวิตของคนไทยในยุคปัจจุบันที่วุ่นวาย การไม่มีเวลาออกกำลังกายและการได้รับสารพิษจากมลภาวะที่เป็นพิษ ทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย ด้วยเหตุนี้เองทำให้ภาครัฐเกิดความตระหนักในปัญหาด้านสุขภาพของคนไทย จึงเกิดหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลสนับสนุนด้านสุขภาพในประเทศไทย คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งได้รับมรดก ส่งเสริมสุขภาพของประชาชน และผลิตสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพแก่คนไทย สื่อประเภทหนึ่งที่ที่น่าสนใจคือ แผนภาพอินโฟกราฟิก งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยการเก็บข้อมูลจากแผนภาพอินโฟกราฟิกที่ปรากฏบนเว็บไซต์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จำนวนทั้งสิ้น 247 แผนภาพ ผลการศึกษาพบกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ 2) การบรรยาย 3) การอ้างอิงข้อมูล 4) การยกตัวอย่าง 5) การเปรียบเทียบ ผลจากการศึกษาค้นคว้านี้แสดงให้เห็นถึงกลวิธีการเขียนในแผนภาพอินโฟกราฟิกเชิงสุขภาพ

คำสำคัญ: กลวิธีการเขียน, แผนภาพ, อินโฟกราฟิก, สสส.

บทนำ

ในยุคปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดโรคภัยไข้เจ็บ เนื่องจากการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันที่วุ่นวาย ส่งผลต่อการเลือกรับประทานอาหารที่สะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลา การไม่มีเวลาออกกำลังกาย และการได้รับสารพิษต่าง ๆ จากมลภาวะที่เป็นพิษ ทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย จากปัจจัยความเสี่ยงดังกล่าว จึงมีการรณรงค์ ให้บุคคลปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และหันมาดูแลสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลและสร้างเสริมด้านสุขภาพในประเทศไทย คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 โดยมีหน้าที่ริเริ่ม ผลักดัน กระตุ้น สนับสนุน และร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในสังคม ในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีสุขภาพดีครบ 4 ด้าน ได้แก่ กาย จิต ปัญญา และสังคม อีกทั้งยังร่วมสร้างประเทศไทยให้น่าอยู่

โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นำเสนอทางเลือก การใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาวะด้วยการจัดประกายความคิด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ และแรงบันดาลใจให้มีทักษะชีวิตที่รู้เท่าทัน สามารถเลือกสิ่งที่ดีให้แก่ตนเองและแบ่งปันไปยังคนรอบข้าง เพื่อร่วมสร้างสุขภาวะในสังคมไทย [1]

สื่อรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมแก่การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ คือ แผนภาพอินโฟกราฟิก (Infographic) ซึ่งเป็นวิธีการนำเสนอข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่มีความซับซ้อน หรือเข้าใจได้ยาก มาสรุป และแปลงข้อมูลนั้นให้เป็นรูปภาพ เพื่อให้ข้อมูลกระชับ เข้าใจได้ง่าย เป็นการย่อข้อมูลเพื่อให้ประมวลผลได้ง่ายเพียงแค่วาดตามอง สามารถเข้าถึง เข้าใจ ข้อมูลปริมาณมากๆ ด้วยแผนภาพภาพเดียวเท่านั้น ซึ่งเหมาะสำหรับผู้คนในยุคปัจจุบันนี้ที่ต้องการเข้าถึงข้อมูลซับซ้อนมหาศาลในเวลาอันจำกัด [2]

แผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นแผนภาพที่มีข้อมูลเป็นตัวอักษร ตัวเลขจำนวนมาก เนื่องจากต้องนำเสนอสาระความรู้เกี่ยวกับโรคภัยต่างๆ อย่างละเอียด แผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงต้องมีการเขียนเนื้อเรื่องให้มีคุณภาพ มีการกลั่นกรองข้อมูลและเลือกนำเสนอ[3] ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย ต้องมีความกระชับ ชัดเจน ผู้อ่านสามารถเข้าใจข้อมูลในภาพเพียงภาพเดียว ข้อมูลที่ปรากฏต้องผ่านกระบวนการ

กลั่นกรองมาเป็นอย่างดี และมีรูปแบบที่ทันสมัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดลีลาการเขียนเนื้อเรื่องของรุ่งฤดี แผลงศร [4] มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เนื่องยังไม่ปรากฏการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอข้อมูลในสื่อประเภทแผนภาพอินโฟกราฟิก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีการนำเสนอข้อมูลในสื่อประเภทแผนภาพอินโฟกราฟิก ที่ปรากฏรูปแบบกลวิธีการนำเสนอซ้ำๆ จนสรุปได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของการเขียนแผนภาพอินโฟกราฟิกเพื่อการรณรงค์ส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปศึกษาด้านกลวิธีการใช้ภาษา อีกทั้งอาจประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์หรือพัฒนางานเขียนแผนภาพอินโฟกราฟิกต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา 2) รวบรวมข้อมูลอินโฟกราฟิกที่ปรากฏทั้งหมดจากเว็บไซต์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (<http://www.thaihealth.or.th/Infographic.html>) จำนวน 247 แผนภาพ (ข้อมูล ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2560) 3) วิเคราะห์ แจกแจงข้อมูล 4) สรุปผลการวิจัย

ผลและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จำนวน 247 แผนภาพ พบกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิก จำนวน 5 รูปแบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ

การแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ คือ การแจกแจง เรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เห็นรายละเอียดที่ชัดเจน โดยแบ่งข้อมูลเป็นส่วนๆ แยกออกเป็นประเด็น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องง่ายขึ้น พบ 208 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.36 โดยการแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ แบบไม่มีตัวเลขกำกับลำดับปรากฏมากที่สุด (ร้อยละ 42.28) รองลงมา คือ การแยกข้อมูลตามลำดับเวลาหรือเหตุการณ์ (ร้อยละ 36.64) และพบน้อยที่สุด คือ การแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ แบบมีตัวเลขกำกับลำดับ (ร้อยละ 21.08)

รูปที่ 1 ตัวอย่างการแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ แบบไม่มีตัวเลขกำกับลำดับ

รูปที่ 2 ตัวอย่างการแยกข้อมูลตามลำดับเวลาหรือเหตุการณ์

รูปที่ 3 ตัวอย่างการแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ แบบมีตัวเลขกำกับลำดับ

2. การบรรยาย

การบรรยาย คือ การเขียน ให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพื่อกล่าวเชื่อมโยงในส่วนถัดไปพบ 99 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.44

ตัวอย่าง

“กว่าจะได้มาเป็นผักผลไม้อินทรีย์เกษตรกรดูแลเอาใจใส่ผักผลไม้มากกว่าการผลิตแบบการเกษตรเคมีในหลายๆ ขั้นตอนทั้งการบำรุงดินควบคุมแมลงและการคัดเลือกสายพันธุ์ของเมล็ดพันธุ์ ที่สำคัญการกินผักผลไม้อินทรีย์ย่อมให้ประโยชน์ ต่อร่างกายทั้งยังช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศ ให้กลับมาสมบูรณ์ได้อีกด้วย”

“ถึงผู้ที่อาศัยในเมืองจะมีพื้นที่อันจำกัดก็สามารถปลูกผักปลอดสารพิษทานเองได้ ด้วยวิธีและเคล็ดลับจากโครงการสวนผักคนเมือง โดยใช้พื้นที่ระเบียงหรือดาดฟ้าเพียงหนึ่งตารางเมตรเท่านั้น”

3. การอ้างอิงข้อมูล

การอ้างอิงข้อมูล คือการนำเสนอข้อมูลสนับสนุนความคิดของผู้เขียน การอ้างอิงข้อมูลนี้ ผู้เขียน มีหลักการหรือข้อมูลสนับสนุน เพื่อให้เนื้อหามีความหนักแน่นน่าเชื่อถือปรากฏการอ้างอิงข้อมูลแสดงสถิติมากที่สุด รองลงมา คือ การให้ข้อมูลจากข้อเท็จจริง การให้ข้อมูลพบ 47 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.60

ตัวอย่าง

“ในปี 2558 จำนวนหญิงคลอดบุตรวัย 10-19 ปี มีจำนวน 104,289 คน หรือคลอดเฉลี่ยวันละ 286 คน ในจำนวนนี้มีอัตราการคลอดบุตรซ้ำ 12,702 คน”

“จมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 ของเด็กไทย”

4. การยกตัวอย่าง

การยกตัวอย่างคือ การยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจประเด็นของเรื่อง การยกตัวอย่างจะเหมาะกับเนื้อหาที่มีความเข้าใจยาก หรือเพิ่มความชัดเจนในเนื้อหาให้มากยิ่งขึ้นพบ 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.88

ตัวอย่าง

“ปัจจุบันกลุ่มโรค NCDs มีอัตราผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตสูงสุด 6 โรค ได้แก่ 1)โรคเบาหวาน 2)โรคหลอดเลือดสมองและหัวใจ 3)โรคถุงลมโป่งพอง 4)โรคมะเร็ง 5)โรคความดันโลหิตสูง 6)โรคอ้วนลงพุง”

“ตัวอย่างพฤติกรรมของเด็กที่มี FE ที่ดี คือ มีความจำดี วางแผนอย่างเป็นระบบ รู้จักประเมินตัวเอง รู้จักยับยั้งควบคุมตัวเอง รู้จักรอ รู้จักช่วยเหลือตนเอง

5. การเปรียบเทียบ

การเปรียบเทียบ คือ การนำเนื้อหาที่มี 2 ส่วนขึ้นไป ที่แตกต่างกัน หรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบ ให้เห็นความต่าง การเปรียบเทียบจะช่วยให้เกิดความรู้สึก หรือเห็นลักษณะของสิ่งนั้นได้ชัดเจนลดความสับสน และทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น พบ 47 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.72

ตัวอย่าง

เรื่อง 5 สาเหตุแม่วัยรุ่น เปรียบเทียบ “สาเหตุจากเพศชาย” และ “สาเหตุจากเพศหญิง”

เรื่องดื่มแล้วขับถูกจับแถมโทษหนักถึง10เท่า เปรียบเทียบ “ไม่ดื่มแต่ประมาท” และ “ดื่มแล้วขับ”

จากการศึกษาวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทั้ง 5 รูปแบบ เมื่อนับจำนวนความถี่ในการปรากฏของแต่ละรูปแบบแล้วสามารถเรียงลำดับความถี่ของรูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความถี่ของรูปแบบกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

รูปแบบกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
การแยกข้อมูลเป็นส่วนๆ	208	51.36
การบรรยาย	99	24.44
การอ้างอิงข้อมูล	47	11.60
การยกตัวอย่าง	40	9.88
การเปรียบเทียบ	11	2.72
รวม	405	100

จากตารางแสดงความถี่ของรูปแบบกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พบการแยกข้อมูลเป็นส่วนๆมากที่สุด พบ 208 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.36 รองลงมา คือ การบรรยาย พบ 99 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.44 รองลงมา คือ การอ้างอิงข้อมูล พบ 47 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.60 รองลงมา คือ การยกตัวอย่าง พบ 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.88 และพบน้อยที่สุด คือ การเปรียบเทียบ พบ 11 ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 2.72

สรุปผลการวิจัย

กลวิธีการนำเสนอในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีดังนี้ (1) การแยกข้อมูลเป็นส่วนๆร้อยละ 51.36 (2) การบรรยายร้อยละ 24.44 (3) การอ้างอิงข้อมูลร้อยละ 11.60 (4) การยกตัวอย่างร้อยละ 9.88 และ (5) การเปรียบเทียบร้อยละ 2.72 ตามลำดับ

กลวิธีการใช้ภาษาด้านการเขียนเนื้อหาในแผนภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบการแยกข้อมูลเป็นส่วนๆมากที่สุด ทำให้เห็นลักษณะเด่นของการเขียนเนื้อหา ซึ่งการแบ่งข้อมูลเป็นส่วนๆ นี้ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ไม่สับสน และง่ายต่อการจดจำซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้เป็นแนวทางเพื่อสร้างสรรค์หรือพัฒนางานเขียนอินโฟกราฟิกต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า พื้นที่แสดงเนื้อหาข้อมูลในภาพอินโฟกราฟิกมีอย่างจำกัด ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการสื่อสาร เนื่องจากเนื้อหาที่นำมาเสนอหากน้อยเกินไปจะทำให้ผู้อ่านไม่ได้รับข้อมูลที่ควร หรือเนื้อหาที่นำมาเสนอนานเกินไปจะทำให้ภาพอินโฟกราฟิกไม่น่าสนใจ ผู้เขียนภาพอินโฟกราฟิกควรมีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาอย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดของการใช้อินโฟกราฟิก

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาการใช้ภาษาในอินโฟกราฟิกในเรื่องอื่นๆ เช่น แบบเรียน โฆษณา และควรศึกษาการใช้ภาษาในสื่อชนิดอื่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เช่น เพลง โฆษณา

บรรณานุกรม

- [1] สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (ม.ป.ป.) รู้จัก สสส. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2560. จาก <http://www.thaihealth.or.th/Aboutus.html>.
- [2] รัตนาพร ทองเพชร. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายในรูปแบบ 2.5D เรื่องอินโฟกราฟิก. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ, 2558, หน้า 6.
- [3] มาลี บุญศิริพันธ์. เอกสารการสอนชุดวิชา การเขียนสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์หน่วยที่ 1-8. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี, 2550, หน้า 338.
- [4] รุ่งฤดี แพลงคร. การเขียนบทความสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2557, หน้า 119.